

СТЕПАНОВА СНЕЖАНА ПЕТРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри міжнародного та європейського права*

МІЖНАРОДНЕ ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ЗАСІБ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ООН

Наприкінці ХХ століття світ розпочав свій шлях глобалізації та спільного вирішення суттєвоважливих проблем, які існують не просто на національному або регіональному рівнях, а стосуються всіх держав. Як слушно зазначає О. В. Новакова, глобальний процес, в якому кожна країна повинна скоординувати з усім світовим співтовариством заходи, вжиті в напрямку реалізації цілей і принципів нової цивілізаційної моделі є нічим іншим, як перехід до сталого розвитку. У довгостроковому плані успішне вирішення завдання сталого розвитку буде залежати від нових підходів, що приведуть до зміни звичної практики на всіх рівнях як офіційного, так і приватного життя суспільства [10].

Та вже на початку ХХІ століття перед людством постали реальні проблеми, вирішення яких здійснюється на міжнародному рівні. Отже, за даними Організації Об'єднаних Націй (надалі за тестом – ООН) збільшення кількості населення зумовлює навантаження на навколишнє середовище. У зв'язку з чим, неконтрольоване збільшення населення і споживання природних ресурсів являє собою головну проблему сталого розвитку та спричинило стурбованість всієї світової спільноти. Тому, на саміті у вересні 2015 року ООН було оновлено глобальні цілі, визначені у «Порядку денному у сфері сталого розвитку до 2030 року». В рамках порядку денного сформульовано 17 цілей, серед яких: подолання бідності, голоду, міцне здоров'я, якісна освіта, гендерна рівність, чиста вода та належні санітарні умови, відновлювальна енергія, гідна праця та економічне зростання, інновації та інфраструктура, скорочення нерівності, сталий розвиток міст та спільнот, відповідальне споживання, боротьба зі зміною клімату, збереження морських екосистем, збереження екосистем суші, мир та справедливість, а також партнерство заради стійкого розвитку.

Між тим, волонтерська діяльність, будучи способом особистісного розвитку, самореалізації та самоствердження, являє собою порівняно новий соціальний ресурс сталого розвитку.

Питання сталого розвитку та досягнення його цілей неодноразово розглядалися вітчизняними і зарубіжними вченими, серед яких відомими є В. Б. Артеменко, Н. В. Бібік, Є. М. Борщук, Б. В. Бурківський, З. В. Герасимчук, Н. В. Гребенюк, Ю. Г. Гуцуляк, Б. М. Данилишин, О. І. Котикова, Д. Г. Лук'яненко, Л. Г. Мельник, Ж. В. Поплавська, В. П. Прадун, В. М. Трегобчук, В. Я. Шевчук та ін.

При цьому, понятійно-термінологічний апарат концепції сталого розвитку Є. М. Борщук вважає недосконалим [4]. Тому, розуміння

категоріального апарату потребує певного впорядкування та спрощення для сприйняття.

Важливо зазначити, що центральними поняттями в концепції сталого розвитку є «цілі» та власне «розвиток», які згідно з Академічним тлумачним словником, означають наступне: **ціль** – це те, до чого прагнуть, чого намагаються досягти; мета; а **розвиток** – це процес, в результаті якого відбувається зміна якості чого-небудь, перехід від одного якісного стану до іншого, вищого. Не дарма [1] Ю. С. Погорелов зазначає, що розвиток традиційно пов'язується з переходом можливості в буття, процесом переходу до більш якісного стану, якісними позитивними змінами, придбанням нової якості, рухом та трансформаціями цілісних систем, процесами підсилення, зростання, зміцнення, покращення тощо [13].

Серед деяких дослідників панує думка ототожнення змісту поняття «сталий розвиток» з такими термінами, як «стійкий розвиток, збалансований, самовідтворювальний, підтримуваний» [5]. До прихильників даної точки зору відносяться В. Б. Артеменко, Є. М. Борщук та Л. Г. Мельник, який відзначає, що саме поняття «sustainable development» порядку денного ООН слід перекласти на українську мову як стійкий, а не сталий розвиток, оскільки саме стійкість є тим самим рівноважним станом, що підтримує добробут людини та суспільного ладу за допомогою життєзабезпечувальних функцій природи як основи суспільного розвитку [12].

Вітчизняні науковці С. І. Дорогунцов та О. М. Ральчук, в межах дослідження питання діалогу культури та природи, визначають сталий (підтримуваний) розвиток як процес керованої коеволюції – взаємозумовлених змін людства (культури) і біосфери (природи) [7]. В цьому напрямку розвивають свої дослідження й російські вчені І. В. Шевченко та К. О. Литвинський. Вони характеризують сталий розвиток як керований процес коеволюційного розвитку природи та суспільства, мета якого забезпечити здорове, продуктивне життя в гармонії з природою нинішнім поколінням та майбутнім на основі збалансованого розвитку економічних систем, з урахуванням охорони культурної та природної спадщини [5]. У контексті сучасних теорій розвитку регіону сталий розвиток розглядається Б. М. Данилишиним як такий, що «включає в себе сукупність видів діяльності, що забезпечують тілесний, інтелектуальний і духовний розвиток територіальної громади та відтворюють і поліпшують середовище її проживання» [6].

Розглядаючи питання сталого розвитку є беззаперечним той факт, що він за своєю природою є соціальним розвитком, оскільки, на думку О. А. Котукова та Н. А. Копилової, соціальний розвиток сфокусовано на населенні в цілому (має універсалістський характер), тому він приділяє особливу увагу тим групам людства, які мають найменше соціальне благополуччя (це можуть бути, наприклад, жителі збіднілих сільських районів або районів міста, що занепали, етнічні меншини та ін.). На сучасному етапі досягнення соціального розвитку здійснюється за

допомогою активного пропагандування цінностей добровільництва, ідей міжнародної солідарності, співробітництва та взаємодопомоги [9].

О. В. Новакова [10], І. В. Денисова, Н. О. Дворник [5] у своїх працях відзначили деякі організації, які здійснюють свою діяльність у напрямі сталого розвитку, у тому числі ООН та міжнародні волонтерські організації, що мають відділення у різних країнах світу. ООН можна вважати головною всесвітньою організацією, яка здійснює діяльність задля сталого розвитку всього світу. До системи ООН входить значна кількість агенцій, які мають своє окреслене коло проблем та напрямів діяльності, зокрема, в рамках діючих програм організації існують – «Волонтери ООН». Програма Добровольців ООН має глобальні цілі по перетворенню світу, вона прагне усунути нерівність в будь-якому його прояві і створити необхідні умови для гідного життя всіх людей [8]. Крім того, ООН при розгляді питань соціального розвитку для кожної країни та дій в інтересах соціального розвитку підкреслює значимість добровільницького руху у рішенні цих завдань. Саме у зв'язку з цим, урядам держав рекомендовано сприяти залученню волонтерів у діяльність по забезпеченню соціального розвитку. Зі слів адміністратора Програми розвитку ООН Хелени Кларк *«усі 17 цілей пов'язані між собою, отож успіх у досягненні однієї з них впливає на успіх всього комплексу цілей. Протидія змінам клімату впливає на те, як ми використовуємо природні ресурси, що вичерпуються і опиняються під загрозою, натомість досягнення гендерної рівності чи поліпшення здоров'я допомагає викорінювати бідність. У свою чергу, розбудова миру і формування інклюзивного суспільства зменшує нерівність і сприяє економічному процвітанню»*.

В свою чергу, вклад волонтерів наявний майже у всіх сферах суспільних інтересів (освіта; охорона здоров'я; екологія, охорона довкілля та захист тварин; запобігання природним і техногенним катастрофам та ліквідація їх наслідків, допомога постраждалим внаслідок катастроф, збройних конфліктів і нещасних випадків, а також біженцям та особам, які перебувають у складних життєвих обставинах; соціальний захист, соціальне забезпечення, соціальні послуги і подолання бідності; культура та мистецтво, охорона культурної спадщини; наука і наукові дослідження; спорт і фізична культура; права людини і громадянина та основоположні свободи тощо). Отже, участь волонтерів у стратегії реалізації цілей сталого розвитку можна визначити як один із засобів їх досягнення, оскільки відповідно до Академічного тлумачного словника, **засіб** – це прийом, якась спеціальна дія, що дає можливість здійснити що-небудь, досягти чогось; спосіб [1]. Таким чином, розробка й реалізація міжнародних добровільницьких програм та проектів, створення умов для включення в них волонтерів різних країн, мобілізуючи їх на вирішення конкретних світових проблем на благо населення планети – є складовими великої системи засобів досягнення визначених ООН цілей сталого розвитку.

Список використаної літератури:

1. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/> (дата звернення: 13.05.2021 р.).
2. Артеменко В. Б. Індикатори стійкого соціально-економічного розвитку регіонів / В. Б. Артеменко // Регіональна економіка, 2006. № 2. С. 90–97.
3. Білорус О. Г. Глобальна перспектива і сталий розвиток: (Системні маркетинг. дослідж.) / О. Г. Білорус, Ю. М. Мацейко. К.: МАУП, 2005. 492 с.: іл. Бібліогр.: С. 474–491.
4. Борщук Є. М. Основи теорії стійкого розвитку еколого-економічних систем: монографія / Є. М. Борщук. Львів: Растр-7, 2007. 435 с.
5. Ватченко О. Б., Ільченко В. М. Виникнення та аналіз поняття «сталий розвиток» / О. Б. Ватченко, В. М. Ільченко. Вид-во: Вісник ДДФА: Економічні науки, 2011. № 1. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/1506?mode=simple> (дата звернення: 13.05.2021 р.).
6. Данилишин Б. М. Просторова організація продуктивних сил України: мезо- та мікрорегіональний рівень / Б. М. Данилишин, Л. Г. Чернюк, М. І. Фащевський. Вінниця: Книга-Вега, 2007. 572 с.
7. Дорогунцов С. І., Ральчук О. М. Сталий розвиток – цивілізаційний діалог природи і культури / С. І. Дорогунцов, О. М. Ральчук // Вісн. НАН України, 2001. № 10. С. 16–32. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/73015> (дата звернення: 13.05.2021 р.).
8. Конева Е. М. Программа добровольцев ООН: основные цели и виды деятельности / Е. М. Конева // Актуальные вопросы региональных и международных исследований: материалы V региональной студенческой научно-практической конференции на иностранных языках с международным участием (г. Новосибирск, 22.11.2018 г.) / Коллектив авторов. – Новосибирск: Изд-во НГТУ, 2018. 366 с.
9. Котуков О. А., Копилова Н. А. Соціальний розвиток як концептуальний підхід до забезпечення соціального добробуту / О. А. Котуков, Н. А. Копилова // Актуальні проблеми державного управління, 2010. № 1. С. 44–50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2010_1_8 (дата звернення: 13.05.2021 р.).
10. Новакова О. В. Роль міжнародних неурядових організацій в реалізації концепції сталого розвитку / О. В. Новакова // Політологічні записки, 2013. № 7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Polzap_2013_7_4 (дата звернення: 13.05.2021 р.).
11. Орлова И. С. Добровольческие движения как субъект социального развития / И. С. Орлова // Реализация целей устойчивого развития: европейский и российский опыт: сборник науч. стат. по материалам конф., Санкт-Петербург, 26–27 февраля 2019 года / под ред. Е. В. Викторовой. Санкт-Петербург: Санкт-Петербургский государственный экономический университет, 2019. С. 102–111. URL: <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=41112671> (дата звернення: 13.05.2021 р.).
12. Основи стійкого розвитку: навчальний посібник / За заг. ред. д. е. н., проф. Л. Г. Мельника. Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. 654 с.
13. Погорелов Ю. С. Категорія розвитку та її експлейнарний базис / Ю. С. Погорелов // Теоретичні та прикладні питання економіки, 2012. Вип. 27 (1). С. 30–34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tppe_2012_27%281%29_6 (дата звернення: 13.05.2021 р.).

Ключові слова: цілі, розвиток, сталий розвиток, стійкий розвиток, соціальний розвиток, волонтерство, засоби досягнення цілей сталого розвитку.

Ключевые слова: цели, развитие, устойчивое развитие, стойкое развитие, социальное развитие, волонтерство, средства достижения целей устойчивого развития.

Key words: goals, development, sustainable development, sustainable development, social development, volunteering, means to achieve sustainable development goals.

ХОДИРЄВА АНГЕЛІНА ВЯЧЕСЛАВІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри міжнародного та європейського права*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРИВАТНОСТІ У ТРАСТОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

Заснування та функціонування трастів мають на меті розв'язати широке коло проблем. Водночас однією із найбільш актуальних постає питання приватності трастових правовідносин та їхніх учасників. Необхідно констатувати, що незважаючи на наявність значних наукових праць у сфері трастів, проблема дотримання балансу між збереженням приватності та її обмеженням у трастових правовідносинах залишається поза увагою науковців.

Право на приватність закріплено в ст. 12 Загальної декларації прав людини від 10.12.1948 року [1], яка встановлює, що ніхто не може зазнавати безпідставного втручання в його особисте та сімейне життя. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань. Ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 року [2] передбачено право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції. Також право на приватність закріплено Міжнародним пактом про громадянські та політичні права 16.12.1966 року [3]. Відповідно до ч. 1 ст. 17 вказаного пакту ніхто не повинен зазнавати свавільного чи незаконного втручання в його особисте і сімейне життя, свавільних чи незаконних посягань на недоторканність його житла або таємницю його кореспонденції чи незаконних посягань на його честь і репутацію. Згідно з ч. 2 ст. 17 вищезазначеного пакту кожна людина має право на захист закону від такого втручання чи таких посягань.

Гаазька конвенція про право, що застосовується до трастів, та їхнього визнання від 01.07.1985 року [4] є одним з основних міжнародно-правових актів, який регулює трастові правовідносини. Попри те, що Гаазька конвенція спрямована на вирішення найбільш важливих проблем, пов'язаних з визнанням трастів, питання приватності трастових правовідносин та їхніх учасників вказаною Конвенцією жодним чином не врегульовано.

30.05.2018 року Європейським Парламентом та Радою Європейського Союзу було прийнято Директиву 2018/843/ЄС про внесення змін до